

Аннотация

Мандзюк О. А. Совершенствование нормативно-правового регулирования налоговой информации в Украине. – Статья.

Изучено состояние и перспективы нормативно-правового регулирования налоговой информации в Украине. Рассмотрены пути усовершенствования государственного регулирования налоговой информации для обеспечения гарантирования конституционного права на информацию каждого гражданина и защиту интересов государства, которое должно осуществляться с учетом изменений в современном мире.

Ключевые слова: налоговое законодательство, механизмы налогового регулирования, налоговая информация, нормативно-правовое регулирование налоговой информации

Summary

Mandzyuk O. A. The improvement of legal regulation tax information. – Article.

The state and prospects of the legal regulation of tax information in Ukraine. We consider the improvement of state regulation of tax information for ensuring the constitutional right of every citizen to information and protection of the state, which should take into account the changes in the modern world.

Key words: tax law, tax regulation mechanisms, tax information, legal regulation.

УДК 342.9

В. П. Мариношенко

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК РОЗПОРЯДНИКІВ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Рівень демократичності держави вимірюється прозорістю діяльності її органів, що визначається наявністю достатнього правового механізму для доступу громадян до інформації про їх діяльність. Вільний доступ до публічної інформації сприяє розвитку та реалізації прав і свобод людини та громадянина, а також демократизації функціонування органів влади. Право на доступ до публічної інформації забезпечує можливість здійснення громадського контролю та впливу на рішення, прийняті органами влади, сприяє охоронюваності прав та законних інтересів громадян. Крім того, доступ громадян до публічної інформації є однією з основ громадянського суспільства, що дозволяє здійснювати ефективний контроль за владою та впливати на рішення її уповноважених органів.

В Україні процедура доступу до публічної інформації законодавчо врегульована лише нещодавно, тому досліджень науковців та експертів порівняно небагато. Серед них варто виділити публікації В. Авер'янова, Г. Атаманчук, В. Бевзенка, Ю. Битяка, О. Несторенко, М. Демкової, Т. Котюжинської, М. Лациби.

Метою роботи є аналіз правового регулювання діяльності суб'єктів владних повноважень у сфері доступу до публічної інформації.

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» (далі – Закон), суб'єктами відносин у сфері доступу до публічної інформації є:

- 1) запитувачі інформації – фізичні, юридичні особи, за винятком суб'єктів владних повноважень;
- 2) розпорядники інформації;
- 3) службові особи з питань запитів на інформацію чи структурний підрозділ із питань запитів на інформацію розпорядників інформації;

4) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [1, ст. 11].

Поняття розпорядників інформації охоплює суб'єктів, які мають визначені Законом обов'язки, що стосуються оприлюднення та надання публічної інформації, яка знаходиться в їхньому володінні. Розпорядники публічної інформації відповідно до закону є тими суб'єктами, що забезпечують реалізацію права на доступ до інформації, а саме:

1) суб'єкти владних повноважень;

2) юридичні особи, що фінансуються з державного або місцевих бюджетів, – стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;

3) юридичні особи, якщо вони виконують делеговані повноваження держави або органів місцевого самоврядування згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;

4) суб'єкти господарювання, що займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов та цін постачання товарів, послуг та цін на них.

5) суб'єкти господарювання, які володіють:

– інформацією про стан довкілля;

– інформацією про якість харчових продуктів і предметів побуту;

– інформацією про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися й загрожують здоров'ю та безпеці громадян;

– іншою інформацією, що становить суспільний інтерес [1, ст. 12].

Таким чином, аналіз розпорядників публічної інформації дає можливість розмежувати розпорядників за характеристикою суб'єкта: суб'єкт владних повноважень, у тому числі й делегованих повноважень, за фінансуванням з бюджету, приватних суб'єктів тощо; а також за володінням суспільно необхідною інформацією. Щодо останнього, то розпорядники вважаються такими лише в частині певної інформації. Тобто юридичні особи, що фінансуються з бюджету, є розпорядниками лише в частині інформації щодо використання бюджетних коштів; особи, які виконують делеговані повноваження, – у частині інформації про виконання делегованих повноважень; суб'єкти господарювання, що мають домінуюче становище на ринку, природні монополії, – у частині інформації про постачання товарів, надання послуг; розпорядники, що володіють суспільно необхідною інформацією, – у частині такої інформації.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає розпорядниками інформації передусім суб'єктів владних повноважень.

Визначення поняття суб'єкта владних повноважень міститься в багатьох нормативно-правових актах. Так, зокрема, КАСУ визначає суб'єктів владних повноважень як орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень [2, ст. 3].

Згідно із Законом України «Про інформацію» суб'єктами владних повноважень є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інші суб'єкти, що

здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень [3].

Для розуміння суті необхідно проаналізувати саме поняття та ознаки «суб'єкта владних повноважень». Цьому питанню приділяють увагу такі дослідники, як В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бевзенко, Ю. Битяк.

В. Бевзенко пропонує власне розуміння поняття «суб'єкт владних повноважень» – це уповноважений державою суб'єкт (політичний діяч, орган, посадова чи службова особа, підприємство, установа, організація тощо), який на основі та відповідно до чинного законодавства здійснює управлінський чи регулятивний вплив як на суспільство в цілому, так і на його окремі елементи (групи, інститути тощо) [4, с. 101].

Ю. Битяк до ознак суб'єкта владних повноважень відносить такі:

1) формування державою або безпосередньо народом (наприклад, вибори до парламенту) відповідно до закону та функціонування на його основі;

2) передбачені Конституцією або законами України завдання та функції цих суб'єктів здійснюються від імені держави або певної верстви суспільства;

3) владно-публічні повноваження здійснюються через: а) видання нормативних та індивідуальних актів; б) здійснення контролю за точним і неухильним виконанням вимог, передбачених цими актами; в) у разі необхідності забезпечення та захист цих вимог від порушень шляхом застосування заходів виховання, переконання, стимулювання, державного примусу;

4) утворення зі службовців, які обіймають посади. За основу побудови апарату органів влади та місцевого самоврядування береться система утворюючих їх посад, співвідношення яких може змінюватися залежно від соціальної ролі суб'єкта владних повноважень;

5) як правило, суб'єкт владних повноважень має відповідну матеріальну базу – майно, що є в оперативному управлінні, власний рахунок у банку, відповідне джерело фінансування;

6) суб'єкт владних повноважень має чітко визначений територіальний масштаб діяльності, систему службової підпорядкованості, в його межах запроваджено сувору службову дисципліну [5, с. 89–90].

Необхідною ознакою суб'єкта владних повноважень також є здійснення цим суб'єктом владних управлінських функцій. В. Бевзенко пропонує ці функції розглядати як цілеспрямовану, процедурну, підзаконну діяльність уповноваженого суб'єкта (органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їхньої посадової чи службової особи, іншого суб'єкта), яка має забезпечити виконання відповідним суб'єктом його завдань, задоволення потреб суспільства або держави [4, с. 61–62].

Крім цих ознак, суб'єктів владних повноважень характеризує також і те, що вони є носіями владних повноважень, – це права та обов'язки, які забезпечуються або здійснюються в поєднанні із застосуванням заходів адміністративного примусу.

Виходячи із вищевикладеного, а саме узагальнюючи поняття «суб'єкт владних повноважень», закріпленого п. 7 ч. 1 ст. 3 КАС України, та аналізу функціонуєчій нині в Україні системи органів державної влади, місцевого самоврядування, інших

суб'єктів владних повноважень у сфері доступу до публічної інформації, робимо висновок, що такими суб'єктами слід вважати [6]:

1) Президента України, Адміністрацію Президента України, що забезпечують умови для розбудови в органах виконавчої влади ефективного механізму забезпечення доступу до інформації;

2) орган законодавчої влади – Верховну Раду України, яка забезпечує реалізацію права громадян на інформацію у прийнятті законів;

3) органи виконавчої влади – Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, які шляхом прийняття нормативно-правових актів та застосування положень Конституції й законів України безпосередньо забезпечують проведення інформаційної політики, а саме створюють та втілюють у життя механізми забезпечення реалізації права громадян на інформацію;

4) органи судової влади – Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції, здійснюють захист прав та свобод громадян на інформацію;

5) представництво Президента України в Автономній Республіці Крим забезпечує умови ефективного механізму забезпечення доступу до інформації в органах виконавчої влади Автономної Республіки Крим;

6) прокуратуру України;

7) інші державні органи – Антимонопольний комітет України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Фонд державного майна України, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та ін., покликані реалізовувати державну політику у сфері інформатизації, формувати та використовувати національні електронні інформаційні ресурси, створювати умови для розвитку інформаційного суспільства;

8) органи влади Автономної Республіки Крим – Верховну Раду Автономної Республіки Крим, Раду Міністрів Автономної Республіки Крим;

9) органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські, районні, обласні ради;

10) посадову чи службову особу зазначених вище органів;

11) інші суб'єкти під час здійснення ними владних або владних управлінських функцій [4, с. 91–92].

Суб'єкти владних повноважень як суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації мають відповідні права та обов'язки, а саме право на отримання інформації, причому вони на законних підставах можуть володіти інформацією, що не є їх власністю, задля виконання передбачених законом завдань і функцій. Таке право зумовлюється специфікою виконуваних завдань відповідним органом у межах здійснення адміністративної, контрольно-наглядової, кримінально-процесуальної та іншої діяльності. У таких правовідносинах суб'єкти владних повноважень виступають як суб'єкти, які реалізують свої інформаційні потреби, визначені законом. Причому суб'єкти владних повноважень можуть мати не лише право на отримання інформації, а й обов'язок отримувати інформацію для виконання державних функцій [7].

Розпорядники інформації, а саме суб'єкти владних повноважень, мають визначені законом обов'язки, що стосуються оприлюднення інформації про свою діяль-

ність, прийняття рішень та надання достовірної, точної та повної інформації, а також у разі потреби перевірки правильності та об'єктивності наданої інформації.

Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду відповідно до закону. Проте на практиці саме під час розгляду в суді справ про відмову, ненадання достовірної, точної та повної інформації виникають проблемні моменти, пов'язані з тим, кого призначати відповідачем у справі та хто буде нести відповідальність. Це має бути суб'єкт владних повноважень, структурний підрозділ або його службові особи з питань запитів на інформацію чи суб'єкт владних повноважень в особі посадової особи, адже вони всі є суб'єктами відносин у сфері доступу до публічної інформації. Тому, на нашу думку, необхідно привести у відповідність ст. 1 Закону України «Про інформацію» та ст. ст. 11, 12 Закону України «Про доступ до публічної інформації» стосовно суб'єктів владних повноважень як розпорядників інформації, а саме об'єднати та доповнити п. 2 та п. 3 ст. 11 Закону України «Про доступ до публічної інформації» та викласти у такій редакції п. 2 ст. 11: «розпорядник інформації в особі посадової особи, уповноваженого структурного підрозділу або відповідальної особи».

Стосовно оприлюднення інформації як обов'язку суб'єкта владних повноважень в законі зазначено, що інформація повинна бути оприлюднена не пізніше п'яти днів із дня затвердження документа, але не визначено чітко, в яких джерелах вона повинна бути оприлюднена. Зазначено, що в разі наявності в розпорядника інформації офіційного веб-сайта така інформація оприлюднюється на веб-сайті із зазначенням дати оприлюднення документа й дати оновлення інформації. Але на сьогоднішній день багато сільських, селищних рад та інших органів державної влади не мають доступу до мережі Інтернет, відповідно й не мають власного веб-сайта, а також обмежене коло суб'єктів владних повноважень не мають власного друкованого видання. Тому необхідно внести доповнення до ст. 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [1] про загальнодоступний спосіб оприлюднення інформації, наприклад, шляхом опублікування в міських, районних чи республіканських засобах масової інформації або шляхом оголошення інформації на інформативних дошках, щитах, тощо, при відповідних рада. Цей момент свідчить про недостатній стан виконання суб'єктами владних повноважень вимог самого закону. Згідно з даними Українського незалежного центру політичних досліджень «громадяни переважно можуть отримати інформацію через інформаційний запит, але не можуть повноцінно це зробити через офіційний сайт органу або реєстр публічної інформації» [8]. Прикладом цього може служити створений Єдиний веб-портал органів виконавчої влади – урядовий портал. З одного боку, користуватися ним зручно, з іншого – отримати детальну, повну інформацію щодо характеру та стану звернень громадян до кожного із цих органів практично неможливо [9]. Тобто невідомо, скільки скарг надійшло, наприклад, до органів виконавчої влади, з яких питань, які їх результати розгляду тощо. Що стосується отримання інформації через інформаційний запит, то дається статистична інформація щодо кількості запитів, отриманих органами державної влади, каналами, якими вона надійшла, щодо яких видів інформації, від якої категорії запитувачів вона надійшла, хто є організатором виконання роботи із запитами. Але, на жаль, не висвітлюється

інформація стосовно того, скільки запитів було розглянуто, яка якість наданої або ненаданої інформації. Пропонуємо удосконалити роботу Єдиного веб-портала органів виконавчої влади за наслідками розгляду звернень та запитів, доповнити статистичні дані про роботу із зверненнями та запитами такими позиціями: «вирішено позитивно», «надано роз'яснення», «узято до відома», «перебуває на розгляді».

Отже, зважаючи на велику роль інформації в сучасному суспільстві, правовий механізм доступу громадян до інформації, якою володіють суб'єкти владних повноважень та інших розпорядників публічної інформації, є досить важливим елементом у реалізації конституційних прав і свобод [10].

Залишається відкритим питання поняття та видів суб'єктів владних повноважень як розпорядників доступу до публічної інформації, про що необхідно внести уточнення до ст. 1 Закону України «Про інформацію» та ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації», що дозволить уникнути колізійності в застосуванні цих норм на практиці та надасть можливість громадянам зорієнтуватися та розібратися з величезною кількістю органів та посадових осіб, які мають право надавати їм необхідну інформацію.

Щодо ефективного й реального виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків та належного стану виконання ними вимог закону, то необхідно удосконалити роботу в напрямку отримання, надання достовірної, точної, повної та якісної інформації на офіційних веб-сайтах та друкованих засобах масової інформації відповідних розпорядників задля повної реалізації прав громадян на доступ до інформації, що має забезпечуватися простотою та зрозумілістю законодавства.

Література

1. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 1491.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446.
3. Про інформацію : Закон України від 13.01.2011 р. № 2938-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 313.
4. Бевзенко В. М. Суб'єкти владних повноважень в адміністративному судочинстві України : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В. М. Бевзенко ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2010. – 463 с.
5. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : монографія / Ю. П. Битяк – Х. : Право, 2005. – 304 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України : наук.-практ. комент. / [Н. О. Армаш, О. М. Бандурка, А. В. Басов та ін.] ; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. А. Т. Комзюка. – К. : Прецедент ; Істина, 2009. – 823 с.
7. Сопілко І. М. Правове регулювання відносин щодо отримання органами державної влади України інформації : дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. М. Сопілко. – К., 2010. – 198 с.
8. Закон о доступе к публичной информации выполняется на 50% – эксперт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ibnews.com.ua/news/27350>.
9. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
10. Тимченко Н. М. Правовий механізм доступу до публічної інформації: сучасний стан та перспективи / Н. М. Тимченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib.uabs.edu.ua/library/P_Visnik/Numbers/1_6_2012/06_02_05.pdf.

Анотація

Мариношенко В. П. Окремі питання правового регулювання діяльності суб'єктів владних повноважень як розпорядників доступу до публічної інформації. – Стаття.

Право на доступ до публічної інформації має принципове значення в сучасній демократичній державі. Розпорядники публічної інформації є тими суб'єктами, що забезпечують реалізацію права на доступ до інформації.

Ключові слова: доступ до публічної інформації, суб'єкти владних повноважень, розпорядники інформації.

Аннотация

Мариношенко В. П. Отдельные вопросы правового регулирования деятельности субъектов властных полномочий как распорядителей доступа к публичной информации. – Статья.

Право на доступ к публичной информации имеет принципиальное значение в современном демократическом государстве. Распорядители публичной информации являются теми субъектами, которые обеспечивают реализацию права на доступ к информации.

Ключевые слова: доступ к публичной информации, субъекты властных полномочий, распорядители информации.

Summary

Marynoshenko V. P. Some the legal regulation of power as managers access to public information. – Article.

The right of access to public information is of fundamental importance in a modern democratic state. Public information are the entities that support the right of access to information.

Key words: access to public information, the subject of authority, spending information.

УДК 342.56(477)

О. І. Махніцький

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Вступ. Теоретичне дослідження судової влади актуалізується в сучасних умовах політико-правових перетворень, які об'єктивно вимагають оптимізації діяльності цієї гілки державної влади. Ґрунтовне значення щодо теорії судової влади має визначення сутності та змісту принципів її організації і функціонування.

Постановка завдання. Визначаючи принципи судової влади, слід виходити з того, що ці принципи за правом можна назвати «витоками», основами організації судової влади, «першими» в її русі, функціонуванні.

Ці принципи – основна, «несуча» конструкція судової влади, своєрідна система координат, у рамках якої вона має розвиватися, й одночасно вектор, який визначає напрям цього розвитку. Вони мають забезпечити стійкий і поступальний розвиток судової системи, а також є базовими нормативними основами функціонування органів судової влади.

Результати дослідження. Більшість науковців у своїх працях схиляються до наступного визначення поняття принципів судової системи – це основоположні засади, положення, ідеї, що виражають сутність та внутрішній зміст інституту судової влади. При цьому традиційно підкреслюється їх ґрунтовне, провідне значення. Так, науковець В.М. Дьомін виділяє понад п'ятнадцять загальних визначень принципу, що розглядаються і як першооснова, і як підстава, і як аксіома, і як центральне поняття, і як основне теоретичне знання тощо [1, с. 7].